

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

9 päivänä helmikuuta 2017¹

Ennakkoratkaisupyyntö — Asetus (EY) N:o 4/2009 — 41 artiklan 1 kohta — Päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano sekä yhteistyö elatusvelvoitteita koskeissa asioissa — Päätöksen täytäntöönpano jäsenvaltiossa — Hakemuksen esittäminen suoraan täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle — Kansallinen lainsäädäntö, jossa edellytetään kääntymistä täytäntöönpanevan jäsenvaltion keskusviranomaisen puoleen

Asiassa C-283/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka High Court of Justice (England and Wales), Family Division (Englannin ja Walesin alioikeus, perheosasto, Yhdistynyt kuningaskunta) on esittänyt 11.4.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 23.5.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

M. S.

vastaan

P. S.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Regan sekä tuomarit A. Arabadjiev ja C. G. Fernlund (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- M. S., edustajinaan T. Scott, QC, ja E. Bennet, barrister, M. Barnesin, solicitor, valtuuttamina,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan S. Fiorentino, avvocato dello Stato,
- Suomen hallitus, asiamiehenään H. Leppo,
- Euroopan komissio, asiamiehenään M. Wilderspin,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

¹ — Oikeudenkäyntikieli: englanti.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 (EUVL 2009, L 7, s. 1) tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Saksassa asuva rouva M. S. ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuva herra P. S. ja joka koskee elatussaatavia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 4/2009

- 3 Asetuksen N:o 4/2009 johdanto-osan 9, 27, 31 ja 32 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”(9) Elatusvelkojan olisi pystyttävä saamaan jäsenvaltiossa vaivattomasti päätös, joka on ilman eri toimenpiteitä täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa ilman minkäänlaisia muita mahdollisuuksia.
--
(27) Olisi myös rajoitettava mahdollisimman vähiin täytäntöönpanoa koskevat muodollisuudet, jotka ovat omiaan lisäämään elatusvelkojalle aiheutuvia kuluja. --
--
(31) Elatussaatavien valtioiden rajat ylittävän perinnän helpottamiseksi olisi perustettava jäsenvaltioiden nimeämien keskusviranomaisten välinen yhteistyöjärjestely. Näiden viranomaisten olisi avustettava elatusvelkojia ja -velallisia heidän oikeuksiensa käyttämisessä toisessa jäsenvaltiossa tekemällä pyyntöjä, jotka koskevat olemassa olevien päätösten tunnustamista, niiden täytäntöönpanokelpoisuuden toteamista ja niiden täytäntöönpanoa taikka tällaisten päätösten muuttamista tai päätöksen saamista. Niiden olisi myös vaihdettava tietoja selvittääkseen velallisten ja velkojien olinpaikan sekä määrittääkseen tarvittaessa heidän tulonsa ja varallisuutensa. --
(32) -- Perusteen, jonka mukaisesti henkilön oikeus pyytää apua keskusviranomaiselta määräytyy, olisi oltava löyhempi kuin tässä asetuksessa liittymänä muutoin käytetty ’asuinpaikka’. Arviointiperusteena käytettävän asumisen olisi kuitenkin suljettava pois pelkkä oleskelu.”
- 4 Kyseisen asetuksen IV luvun otsikko on ”Päätösten tunnustaminen, täytäntöönpanokelpoisuus ja täytäntöönpano”. Lukuun sisältyvät asetuksen 16–43 artikla.
- 5 Kyseisen asetuksen 17 artiklan, jonka otsikko on ”Eksekvatuurimenettelystä luopuminen” ja joka sisältyy mainitun IV luvun 1 jaksoon, joka koskee sellaisessa jäsenvaltiossa tehtyjä päätöksiä, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:
”Päätös, joka on tehty jäsenvaltiossa, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo, tunnustetaan toisessa jäsenvaltiossa ilman eri menettelyä ja ilman, että tunnustamista voi vastustaa.”

6 Kyseisen IV luvun 1 jaksoon sisältyy myös saman asetuksen 20 artikla. Kyseisen artiklan, jonka otsikko on ”Täytäntöönpanoasiakirjat”, 1 kohdassa säädetään asiakirjoista, jotka kantajan on toimitettava ”toimivaltaisille täytäntöönpanoviranomaisille”.

7 Asetuksen N:o 4/2009 41 artiklan, jonka otsikko on ”Täytäntöönpanomenettely ja täytäntöönpanon edellytykset”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Toisessa jäsenvaltiossa tehtyjen päätösten täytäntöönpanomenettelyyn sovelletaan täytäntöönpanevan jäsenvaltion lakia, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu. Jossakin jäsenvaltiossa tehty päätös, joka on täytäntöönpanokelpoinen täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa, pannaan siellä täytäntöön samoin edellytyksin kuin täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa tehty päätös.”

8 Asetuksen N:o 4/2009 V lukuun, jonka otsikko on ”Oikeuden saatavuus”, sisältyvät asetuksen 44–47 artikla. Asetuksen 45 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeusavun sisältö”, säädetään seuraavaa:

”Tämän luvun nojalla annettavalla oikeusavulla tarkoitetaan apua, joka on tarpeen, jotta osapuolet voivat tuntea oikeutensa ja vedota niihin ja jotta taataan, että heidän keskusviranomaisten välityksellä tai suoraan toimivaltaisille viranomaisille tekemänsä hakemukset käsitellään täysimääräisesti ja tehokkaasti. – –

– –”

9 Saman asetuksen 49–63 artikla sisältyvät asetuksen VII lukuun, jonka otsikko on ”Keskusviranomaisten välinen yhteistyö”. Asetuksen N:o 4/2009 49 artiklan, jonka otsikko on ”Keskusviranomaisten nimeäminen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kunkin jäsenvaltion on nimettävä keskusviranomainen hoitamaan sille tässä asetuksessa määrättyjä tehtäviä.”

10 Asetuksen N:o 4/2009 51 artiklan, jonka otsikko on ”Keskusviranomaisten erityiset tehtävät”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Keskusviranomaiset antavat 56 artiklan mukaisiin hakemuksiin liittyvää apua, erityisesti:

a) toimittamalla edelleen ja ottamalla vastaan niitä koskevia hakemuksia;

b) panemalla vireille näihin hakemuksiin liittyviä menettelyjä tai helpottamalla niiden vireille panoa.”

11 Kyseisen asetuksen 55 artiklassa, jonka otsikko on ”Keskusviranomaisten välityksellä toimitettavat hakemukset”, säädetään seuraavaa:

”Tässä luvussa säädetty pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion keskusviranomaiselle osoitettu hakemus toimitetaan sen jäsenvaltion keskusviranomaisen välityksellä, jossa hakija asuu.”

12 Mainitun asetuksen 56 artiklassa, jonka otsikkona on ”Hakemukset jotka voidaan esittää”, säädetään seuraavaa:

”1. Elatusavun perimistä tämän asetuksen nojalla pyytävä velkoja voi esittää seuraavat hakemukset:

– –

b) pyynnön vastaanottavassa jäsenvaltiossa tehdyn tai tunnustetun päätöksen täytäntöönpano;

– –

4. Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut hakemukset käsitellään hakemuksen vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti ja niihin sovelletaan tuossa jäsenvaltiossa sovellettavia toimivaltasääntöjä.”

- 13 Saman asetuksen 76 artiklassa, jonka otsikko on ”Voimaantulo”, säädetään seuraavaa:

”Tämä asetus tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

--

Tätä asetusta sovelletaan, toisessa alakohdassa tarkoitettuja säännöksiä lukuun ottamatta, 18 päivästä kesäkuuta 2011, edellyttäen, että vuoden 2007 Haagin pöytäkirjaa sovelletaan yhteisössä mainittuna päivänä. Muussa tapauksessa tätä asetusta sovelletaan siitä päivästä alkaen, jona mainittua pöytäkirjaa sovelletaan yhteisössä.

--”

Yhdistyneen kuningaskunnan oikeus

- 14 Tuomioistuimen toimivaltaa ja ratkaisuja siviiliasioissa (elatusvelvoitteet) koskevan vuoden 2011 asetuksen (Civil Jurisdiction and Judgments (Maintenance) Regulations 2011) liitteessä 1 olevassa 4 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Jollei 2 momentista muuta johdu, silloin, kun elatusapupäätös on pantava täytäntöön Yhdistyneessä kuningaskunnassa asetuksen [N:o 4/2009] IV luvun 1 jakson nojalla, täytäntöönpanohakemus on esitettävä

- a) Englannissa ja Walesissa Family Courtille,

--

2. Täytäntöönpanohakemuksen välittää Family Courtille -- (täytäntöönpaneva tuomioistuin)

- a) Englannissa ja Walesissa Lord Chancellor,

--

4. Pantaessa täytäntöön päätöstä, jolla on vahvistettu elatusvelvollisuus,

- a) päätöksellä on sama pätevyys ja samat vaikutukset,
b) täytäntöönpanevilla tuomioistuimella on sama toimivalta ja
c) päätöksen täytäntöönpanoa koskeva tai siihen liittyvä menettely voidaan aloittaa samalla tavalla kuin silloin, jos täytäntöönpaneva tuomioistuin olisi alun perin tehnyt päätöksen.”

- 15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että asetuksen N:o 4/2009 49 artiklan mukaisesti nimetty keskusviranomaisena on Englannin ja Walesin osalta Lord Chancellor (Yhdistynyt kuningaskunta), joka on puolestaan siirtänyt täytäntöönpanotehtävänsä elatusvelvoitteita koskevien päätösten vastavuoroisesta täytäntöönpanosta huolehtivalle yksikölle (Reciprocal Enforcement of Maintenance Orders Unit, jäljempänä REMO).

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 16 S:n puoliset solmivat avioliiton vuonna 2005 ja erosivat vuonna 2012. Heillä on kaksi lasta, joiden iät olivat ennakkoratkaisupyynnön ajankohtana 9 ja 5 vuotta. Heidät tuomitsi avioeroon Amtsgericht Walsrode (Walsroden alioikeus, Saksa), joka päätti näiden kahden lapsen oikeutta elatukseen koskevista toimenpiteistä 7.8.2014 antamallaan päätöksellä (jäljempänä Saksan tuomioistuimen päätös).
- 17 Avioeron jälkeen M. S. jäi lastensa kanssa asumaan Saksaan. P. S. asuu ja työskentelee Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Hän kieltäytyy maksamasta elatusapuja Saksan tuomioistuimen päätöksen mukaisesti, koska hän väittää, että M. S. estää häntä pitämästä yhteyttä lapsiin.
- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin High Court of Justice (England and Wales), Family Division (Englannin ja Walesin alioikeus, perheosasto, Yhdistynyt kuningaskunta) sai käsiteltäväkseen M. S:n asetuksen N:o 4/2009 säännöksiin perustuvan hakemuksen Saksan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että sen on ensimmäiseksi selvitettävä, voidaanko hakemus pääasiassa kyseessä olevan kaltaisia elatusvelvoitteita koskevan päätöksen täytäntöönpanosta esittää suoraan elatusvelvoitteita koskevissa asioissa toimivaltaiselle tuomioistuimelle eli tässä tapauksessa Family Courtille vai onko hakemus kaikissa tapauksissa tehtävä sitä ennen asetuksen N:o 4/2009 49 artiklassa tarkoitettulle keskusviranomaiselle eli tässä tapauksessa Lord Chancellorille, joka REMO:n välityksellä saattaa hakemuksen Family Courtin käsiteltäväksi.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin selostaa kansallisten tuomioistuinten omaksumien lähestymistapojen eroavuuksia ja viittaa tältä osin kahteen oikeustapaukseen. Ensiksi mainitussa tapauksessa toimivaltainen tuomioistuin katsoi, että hakijalla oli oikeus esittää täytäntöönpanohakemuksensa suoraan Family Courtille ja että kansallisten sääntöjen, joiden mukaan asia on toimitettava keskusviranomaisen välityksellä, täytyy olla virheellisiä. Jälkimmäisessä tapauksessa, joka ei koske päätöksen täytäntöönpanoa vaan sen muuttamista, toimivaltainen tuomioistuin suhtautui ensiksi mainitussa tapauksessa annettuun ratkaisuun epäilevästi ja katsoi, että hakijan oli ehdottomasti esitettävä hakemuksensa keskusviranomaisen välityksellä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lisäksi, että REMO on sille pääasiaa käsiteltäessä esitetyn tiedustelun johdosta katsonut, ettei kansallinen lainsäädäntö ollut virheellinen sen vuoksi, että kääntyminen keskusviranomaisen puoleen on sen mukaan pakollista, vaan kyseiset kansalliset säännökset on tarkoituksella laadittu tällä tavoin.
- 21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että kun otetaan huomioon sekä asetuksen N:o 4/2009 IV luvun säännösten – tämän luvun 1 jaksoon sisältyvät Saksan liittotasavaltaan sovellettavat säännökset mukaan luettuina – sanamuoto että kyseisen asetuksen tarkoitus, hakemus elatusvelvoitteita koskevan päätöksen täytäntöönpanosta on voitava esittää suoraan Family Courtille samalla tavalla kuin täysin jäsenvaltion sisäisessä tilanteessa.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että tästä seikasta on kuitenkin epätietoisuutta ja että tämä kysymys tulee tällä hetkellä esiin useissa tapauksissa Yhdistyneessä kuningaskunnassa.
- 23 Tässä tilanteessa High Court of Justice (England & Wales), Family Division päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Silloin kun elatusvelkoja hakee jäsenvaltiossa täytäntöön pantavaksi toisessa jäsenvaltiossa saatua ratkaisua, annetaanko hänelle [asetuksen N:o 4/2009] IV luvussa oikeus esittää täytäntöönpanohakemus suoraan pyynnön vastaanottavan valtion toimivaltaiselle elimelle?

- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko [asetuksen N:o 4/2009] IV lukua tulkittava siten, että kullakin jäsenvaltiolla on velvollisuus tarjota menettely tai mekanismi, jonka avulla tämä oikeus voidaan tunnustaa?”

Asian käsittely unionin tuomioistuimessa

- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyysi ennakkoratkaisupyynnössään unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua nopeutettua menettelyn soveltamista. Tämä pyyntö hylättiin unionin tuomioistuimen presidentin 27.6.2016 antamalla määräyksellä S. (C-283/16, ei julkaistu, EU:C:2016:482). Unionin tuomioistuimen presidentti päätti 6.6.2016 tekemällään päätöksellä, että asian käsittelylle annetaan etusija.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 4/2009 IV luvun säännöksiä tulkittava siten, että elatusvelkoja, joka on saanut jäsenvaltiossa hänen hyväkseen annetun päätöksen ja joka haluaa, että päätös pannaan täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, voi esittää hakemuksensa suoraan viimeksi mainitun jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, kuten erityistuomioistuimelle, vai voiko hän olla velvollinen esittämään hakemuksensa tälle viranomaiselle täytäntöönpanevan jäsenvaltion keskusviranomaisen välityksellä.
- 26 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on tarpeen tulkita asetuksen N:o 4/2009 41 artiklan 1 kohtaa, joka koskee toisessa jäsenvaltiossa tehtyjen elatusapua koskevien päätösten täytäntöönpanomenettelyä ja täytäntöönpanon edellytyksiä jäsenvaltiossa.
- 27 Tämän säännöksen ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että toisessa jäsenvaltiossa tehtyjen päätösten täytäntöönpanomenettelyyn sovelletaan ”täytäntöönpanevan jäsenvaltion lakia”, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu, ja sen toisessa virkkeessä säädetään, että tällainen päätös pannaan täytäntöön ”samoin edellytyksin” kuin täytäntöönpanevasa jäsenvaltiossa tehty päätös.
- 28 Kyseisen säännöksen ensimmäistä virkettä saatettaisiin ensi näkemältä tulkita siten, että koska siinä viitataan täytäntöönpanevan jäsenvaltion lain soveltamiseen, täytäntöönpanevalle jäsenvaltiolla olisi oikeus sisällyttää täytäntöönpanoa koskeviin menettelysääntöihinsä vaatimus täytäntöönpanevan jäsenvaltion keskusviranomaisen puoleen kääntymisestä.
- 29 Kun kuitenkin otetaan huomioon saman säännöksen toisen virkkeen sanamuoto, jonka mukaan päätös on pantava täytäntöön ”samoin edellytyksin” kuin täytäntöönpanevasa jäsenvaltiossa tehty päätös, voidaan katsoa, että kyseinen 41 artiklan 1 kohta on esteenä vaatimukselle keskusviranomaisen puoleen kääntymisestä, jos tästä ei ole säädetty täysin jäsenvaltioiden sisäisissä tilanteissa, kuten asia on siinä jäsenvaltiossa, jonka tuomioistuin on pyytänyt ennakkoratkaisua.
- 30 Näin ollen on tarkasteltava käsitteen ”samoin edellytyksin” ulottuvuutta sen tarkastelemiseksi, onko tuomioistuimen toimivaltaa ja ratkaisuja siviiliasioissa (elatusveloitteet) koskevan vuoden 2011 asetuksen liitteessä 1 olevan 4 §:n 4 momentin a, b ja c kohdassa säädetyn kaltainen kansallinen sääntely asetuksen N:o 4/2009 41 artiklan 1 kohdan mukainen, vaikka M. S:n tilanteessa oleva elatusvelkoja – toisin kuin elatusvelkoja täysin jäsenvaltion sisäisissä hakemuksissa – ei voi saattaa asiaa suoraan toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.
- 31 Tässä yhteydessä on otettava huomioon asetuksen N:o 4/2009 tarkoitus ja se järjestelmä, jonka osana asetuksen 41 artiklan 1 kohta on.

- 32 Asetuksen tarkoituksen osalta valmisteluasiakirjoista ja erityisesti elatusvelvollisuudesta 15.4.2004 annetusta komission vihreästä kirjasta (KOM(2004) 254 lopullinen) ilmenee, että Euroopan unionin lainsäätäjän tarkoitus on ollut korvata tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) sisältyneet elatusvelvoitteita koskevat säännökset säännöksillä, joilla kevennetään ja siten nopeutetaan menettelyä täytäntöönpaneovassa tuomioistuimessa, kun otetaan huomioon, että elatusvaateiden ratkaiseminen on erityisen kiireellistä.
- 33 Unionin tuomioistuin on muistuttanut samansuuntaisesti, että asetuksen N:o 4/2009 tavoite on kansainvälisten elatussaatavien perinnän helpottaminen mahdollisimman suurella määrällä (tuomio 18.12.2014, Sanders ja Huber, C-400/13 ja C-408/13, EU:C:2014:2461, 41 kohta).
- 34 Nämä yksinkertaisuutta ja nopeutta koskevat tavoitteet ilmenevät myös asetuksen N:o 4/2009 johdanto-osan 9 ja 27 perustelukappaleesta. Mainitussa 9 perustelukappaleessa korostetaan, että elatusvelkojan olisi pystyttävä saamaan jäsenvaltiossa vaivattomasti päätös, joka on ilman eri toimenpiteitä täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa ilman minkäänlaisia muita muodollisuuksia. Johdanto-osan 27 perustelukappaleen mukaan asetuksen N:o 4/2009 yhtenä tavoitteena on rajoittaa mahdollisimman vähän täytäntöönpanoa koskevat muodollisuudet, jotka ovat omiaan lisäämään elatusvelkojalle aiheutuvia kuluja.
- 35 On syytä mainita myös asetuksen N:o 4/2009 johdanto-osan 31 ja 32 perustelukappale. Asetuksen johdanto-osan 31 perustelukappaleessa korostetaan unionin lainsäätäjän tahtoa perustaa keskusviranomaisten välinen yhteistyöjärjestely elatussaatavien valtioiden rajat ylittävän perinnän helpottamiseksi ja elatusvelkojen auttamiseksi heidän oikeuksiensa käyttämisessä toisessa jäsenvaltiossa. Kyseisen asetuksen johdanto-osan 32 perustelukappaleessa tähän apuun turvautuminen määritellään oikeudeksi.
- 36 Järjestelmä, jonka osana asetuksen N:o 4/2009 41 artiklan 1 kohta on, ilmentää kyseisen asetuksen IV luvussa näitä yksinkertaisuuden ja nopeuden tavoitteita ja edellyttää sen VII luvussa mahdollisuutta pyytää apua keskusviranomaisilta.
- 37 Missään IV luvun, jonka otsikko on ”Päätösten tunnustaminen, täytäntöönpanokelpoisuus ja täytäntöönpano” ja johon 41 artiklan 1 kohta sisältyy, säännöksessä ei siten säädetä erityisestä menettelystä, jota sovellettaisiin täysin jäsenvaltion sisäisiin hakemuksiin sovellettavien menettelyjen lisäksi, eikä varsinkaan pakollisesta kääntymisestä jäsenvaltioiden keskusviranomaisten puoleen.
- 38 Se, ettei näiden keskusviranomaisten puoleen kääntyminen ole pakollista, koskee vielä korostetummin päätöksiä, jotka on annettu jäsenvaltioissa, joita sitoo elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23.11.2007 tehty Haagin pöytäkirja ja joihin Saksan liittotasavalta kuuluu. Asetuksen N:o 4/2009 17 artiklan, jonka otsikko on ”Eksekvatuurimenettelystä luopuminen” ja joka sisältyy asetuksen IV lukuun, 1 kohdassa täsmennetään, että nämä päätökset tunnustetaan toisessa jäsenvaltiossa ilman eri menettelyä. Samaan IV lukuun sisältyvän kyseisen asetuksen 20 artiklan 1 kohdassa täsmennetään asiakirjat, jotka kantajan on toimitettava ”toimivaltaisille täytäntöönpanoviranomaisille”, ja tästä sanamuodosta on pääteltävissä, että asiakirjat toimitetaan suoraan toimivaltaisille viranomaisille.
- 39 Asian saattamisesta keskusviranomaisten käsiteltäväksi säädetään keskusviranomaisten välistä yhteistyötä koskevaan asetuksen N:o 4/2009 VII lukuun sisältyvissä säännöksissä. Asetuksen 51 artiklan 1 kohdassa säädetään, että keskusviranomaiset antavat asetuksen 56 artiklan mukaisesti hakemuksiin liittyvää apua erityisesti toimittamalla edelleen hakemuksia. Viimeksi mainitun artiklan mukaan elatusavun perimistä pyytävä velkoja ”voi” esittää muun muassa pyynnön vastaanottavassa jäsenvaltiossa tehdyn tai tunnustetun päätöksen täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen. Tässä

tapauksessa hänen on kyseisen asetuksen 55 artiklan mukaisesti käännyttävä sen jäsenvaltion keskusviranomaisen puoleen, jossa hän asuu, ja tämän viranomaisen on toimitettava pyyntö edelleen vastaanottavan jäsenvaltion keskusviranomaiselle.

- 40 Asetuksen N:o 4/2009 51 ja 56 artiklasta, luettuina saman asetuksen johdanto-osan 31 ja 32 perustelukappaleen valossa, ilmenee, että avun pyytäminen keskusviranomaisilta kyseisen asetuksen VII lukuun sisältyvien säännösten nojalla on oikeus eikä velvollisuus. Tästä seuraa, että avun pyytäminen on vapaaehtoista ja sitä sovelletaan vain, jos elatusvelkoja haluaa vedota siihen esimerkiksi selviytyäkseen joistakin erityisistä vaikeuksista kuten esimerkiksi elatusvelallisen olinpaikan selvittäminen.
- 41 Tästä ilmenee, että asetuksessa N:o 4/2009 säädetään kahdesta vaihtoehtoisesta tavasta asian saattamiseksi toimivaltaisten tuomioistuinten käsiteltäväksi ja että näistä toinen on tämän asetuksen IV lukuun sisältyvien säännösten mukaisesti suora ja toinen tapahtuu kyseisen asetuksen VII lukuun sisältyvien säännösten mukaisesti keskusviranomaisten välityksellä, jos elatusvelkoja pyytää asuinpaikkansa jäsenvaltion keskusviranomaisen apua.
- 42 Tätä päättelyä tukee asetuksen N:o 4/2009 V lukuun sisältyvän 45 artiklan sanamuoto. Kyseisessä oikeusapua koskevassa artiklassa tehdään nimenomainen ero elatusvelkojan käytettävissä täytäntöönpanohakemuksen tekemiseksi olevien kahden menettelytavan välillä: hakemus voidaan tehdä keskusviranomaisten välityksellä ”tai” suoraan toimivaltaisille viranomaisille.
- 43 Näin ollen on katsottava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella kansallisella säännöstöllä elatusvelkojalle asetettu velvollisuus saattaa asia hakemuksen vastaanottavan jäsenvaltion keskusviranomaisen käsiteltäväksi, vaikka hän haluaa kääntyä suoraan asetuksen N:o 4/2009 IV luvun nojalla toimivaltaisten viranomaisten puoleen ja vaikka tämä velvollisuus pidentää ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan käsittelyaikaa, on vastoin asetuksen N:o 4/2009 41 artiklan 1 kohtaa, kun tätä tulkitaan ottaen huomioon kyseisen asetuksen tarkoitus ja se järjestelmä, johon tämä säännös kuuluu.
- 44 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että asetuksen N:o 4/2009 IV luvun säännöksiä ja erityisesti kyseisen asetuksen 41 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että elatusvelkoja, joka on saanut jäsenvaltiossa hänen hyväkseen annetun päätöksen ja joka haluaa, että päätös pannaan täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, voi esittää hakemuksensa suoraan viimeksi mainitun jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, kuten erityistuomioistuimelle, eikä hänellä voi olla velvollisuutta esittää hakemuksensa tälle viranomaiselle täytäntöönpanevan jäsenvaltion keskusviranomaisen välityksellä.

Toinen kysymys

- 45 Toinen kysymys koskee ensimmäiseen kysymykseen annetun myöntävän vastauksen merkitystä täytäntöönpanevan jäsenvaltion kannalta, ja sen tarkoituksena on erityisesti selvittää, onko olemassa velvollisuutta perustaa menettely tai mekanismi asian saattamiseksi suoraan täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi.
- 46 Hyödyllisen vastauksen antamiseksi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle ei riitä sen toteaminen, onko jäsenvaltioiden perustettava tällainen menettely tai mekanismi, vaan pääasian kaltaisessa tilanteessa on myös täsmennettävä kansalliselle tuomioistuimelle kuuluvaa velvollisuutta.
- 47 Asetuksen täytäntöönpanosta on muistutettava, että SEUT 288 artiklan toisen kohdan mukaan tämän lajinen unionin säädös on kaikilta osiltaan velvoittava ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

- 48 Asetuksen välitön sovellettavuus edellyttää, että se tulee voimaan ja sitä sovelletaan oikeussubjektien hyväksi tai rasitukseksi ilman toimenpiteitä sen siirtämiseksi kansalliseen oikeuteen, ellei kyseessä olevassa asetuksessa jätetä jäsenvaltioiden itsensä tehtäväksi antaa asetuksen säännösten tehokkaan soveltamisen edellyttämät lait ja asetukset sekä hallinnolliset ja taloudelliset määräykset (tuomio 14.6.2012, Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers, C-606/10, EU:C:2012:348, 72 kohta).
- 49 Tässä tapauksessa asetuksen N:o 4/2009, jota on sovellettu 18.6.2011 lähtien, 76 artiklassa säädetään sen säännösten soveltamisen alkamisesta myöhemmin kuin sen voimaantulopäivänä, joka on ollut 20.1.2009. Jäsenvaltioiden asiana on ollut tehdä näiden kahden päivän välisenä aikana kansalliseen oikeuteensa mahdollisesti tarvittavat muutokset mukauttamalla menettelysääntönsä siten, ettei niihin jää ristiriitoja asetuksen N:o 4/2009 kanssa, ja muun muassa antaa M. S:n tilanteessa oleville elatusvelkojille mahdollisuus käyttää oikeuttaan saattaa asia suoraan täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi siten kuin kyseisessä asetuksessa säädetään.
- 50 Joka tapauksessa unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että kansallinen tuomioistuin, jonka tehtävänä on toimivaltansa rajoissa soveltaa unionin oikeussääntöjä, on velvollinen varmistamaan näiden oikeussääntöjen täyden vaikutuksen niin, että se tarvittaessa jättää omasta aloitteestaan soveltamatta kaikkia unionin oikeuden kanssa ristiriidassa olevia kansallisia säännöksiä – myös myöhemmin annettuja – ilman, että sen on pyydettävä tai odotettava, että nämä säännökset ensin poistetaan lainsäädäntöteitse tai jossain muussa perustuslaillisessa menettelyssä (ks. vastaavasti mm. tuomio 9.3.1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, 21 ja 24 kohta; tuomio 22.6.2010, Melki ja Abdeli, C-188/10 ja C-189/10, EU:C:2010:363, 43 kohta ja tuomio 4.6.2015, Kernkraftwerke Lippe-Ems, C-5/14, EU:C:2015:354, 32 kohta).
- 51 Toiseen kysymykseen on edellä esitetyin perustein vastattava, että jäsenvaltioiden on varmistettava asetuksen N:o 4/2009 41 artiklan 1 kohdassa säädetyn oikeuden täysimääräinen tehokkuus muuttamalla tarvittaessa menettelysääntöjään. Joka tapauksessa kansallisen tuomioistuimen on sovellettava kyseisen 41 artiklan 1 kohdan säännöksiä jättämällä tarvittaessa soveltamatta sen kanssa ristiriidassa olevia kansallisen oikeuden säännöksiä ja näin ollen sallittava elatusvelkojan tekevän hakemuksensa suoraan täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, vaikkei kansallisessa oikeudessa niin säädetä.

Oikeudenkäyntikulut

- 52 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusveloitteita koskeissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 IV luvun säännöksiä ja erityisesti kyseisen asetuksen 41 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että elatusvelkoja, joka on saanut jäsenvaltiossa hänen hyväkseen annetun päätöksen ja joka haluaa, että päätös pannaan täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, voi esittää hakemuksensa suoraan viimeksi mainitun jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, kuten erityistuomioistuimelle, eikä hänellä voi olla velvollisuutta esittää hakemuksensa tälle viranomaiselle täytäntöönpanevan jäsenvaltion keskusviranomaisen välityksellä.**

- 2) **Jäsenvaltioiden on varmistettava asetuksen N:o 4/2009 41 artiklan 1 kohdassa säädetyn oikeuden täysimääräinen tehokkuus muuttamalla tarvittaessa menettelysääntöjään. Joka tapauksessa kansallisen tuomioistuimen on sovellettava kyseisen 41 artiklan 1 kohdan säännöksiä jättämällä tarvittaessa soveltamatta sen kanssa ristiriidassa olevia kansallisen oikeuden säännöksiä ja näin ollen sallittava elatusvelkojan tekemän hakemuksensa suoraan täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, vaikkei kansallisessa oikeudessa niin säädetä.**

Allekirjoitukset